

Регулятивні механізми глобальної економіки

План:

---

1. Формування глобальної системи регулювання світогосподарських відносин.
2. Напрями макроекономічного регулювання національних економік.
3. Міжнародні інститути глобального регулювання світової економіки.
4. Головні протиріччя і проблеми глобального регулювання економіки.
5. Міжнародна регулююча система СОТ та її роль у розвитку глобальної економіки.

Важливим компонентом процесу глобалізації економіки є **кардинальна трансформація механізмів економічного регулювання** в напрямку становлення глобально-інтегрованої регулюючої системи. **Вона будується на комплексі факторів, головними серед яких є такі:**

- широке і швидке розповсюдження інформаційних технологій і революційний за своїм змістом прорив у галузі міжнародних комунікацій;

- значне підвищення ролі гуманітарного капіталу, що обумовлює інтенсивний розвиток міжнародної взаємодії у сферах освіти, науки, охорони здоров'я людини і довкілля, які перетворюються по суті на глобальні сфери людської активності;

- фактором переходу до глобального управління є необхідність найбільш повного використання переваг вільного руху основних факторів виробництва, що неможливе без ретельної координації найбільш важливих економічних рішень на міжнародному рівні, спільного забезпечення макро- та мікроекономічної рівноваги в рамках світового господарства, а не окремих країн.

Організаційна структура мегарівня регулювання світової економіки складається з кількох ключових компонентів:

- управляючі механізми транснаціональних чи багатонаціональних корпорацій (ТНК, МНК),
- міжнародні об'єднання,
- урядові та неурядові організації
- інтеграційні угруповання, системи регулюючих норм і правил, якими вони оперують.

Напрями макроекономічного регулювання Після Другої світової:

- комплексна лібералізація та розробка міжнародних правил для міжнародної торгівлі товарами і послугами (ГАТТ і СОТ, початок функціонування з 1 січня 1995 р.; ЮНКТАД, Міжнародна торгова палата);
- регулювання міжнародних валютних відносин, платіжних балансів країн і міжнародної заборгованості (МВФ, Банк міжнародних розрахунків, Паризький та Лондонський клуби кредиторів);
- здійснення структурних реформ у світовій економіці, насамперед у країнах, які розвиваються (галузеві організації, такі як Організація ООН з промислового розвитку – ЮНІДО, а також міжнародні фінансові інституції – Світовий банк, а останніми роками й МВФ);
- стабілізація кон'юнктури на світових ринках сировини і продовольства (міжнародні товарні угоди та організації, що діють на їх засадах);
- регіональна міжнародна економічна інтеграція, пов'язана зі створенням комплексних міжнаціональних (або наднаціональних) структур регулювання та єдиної економічної політики (Європейське економічне співтовариство – ЄЕС, Північноамериканська асоціація вільної торгівлі – НАФТА, Спільний ринок країн Південного Конусу – МЕРКОСУР тощо);
- координація і узгодження єдиних правил функціонування міжнародної інфраструктури (міжнародні організації в галузях транспорту, зв'язку, фінансових розрахунків, охорони прав інтелектуальної власності тощо).

Напрями діяльності Конференції ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД):

- основні принципи міжнародних торговельних відносин та торговельної політики;
- режими торгівлі сировинними товарами, готовими виробами та напівфабрикатами; регулюючі заходи щодо стабілізації міжнародних ринків сировини;
  - заходи проти обмежувальної ділової практики;
  - регулювання умов міжнародної передачі технологій;
  - система преференцій у торгівлі на користь країн, що розвиваються, надання найменш розвиненим країнам допомоги в розвитку експорту.

Напрями діяльності Комісії ООН з прав міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ)

- договорів міжнародної купівлі–продажу товарів;
- міжнародних платежів, передусім їх основних інструментів і умов – стосовно міжнародних простих та переказних векселів, міжнародних кредитових переказів;
- міжнародного комерційного арбітражу та врегулювання спорів (включаючи типовий закон про міжнародний торговий арбітраж, порядок визнання та виконання рішень іноземних арбітражних судів);
- міжнародного транспортування товарів, насамперед морського транспортування та відповідальності транспортних терміналів у міжнародній торгівлі;
- міжнародної зустрічної торгівлі;
- автоматизованої обробки даних та електронного обміну ними;
- міжнародних контрактів на будівництво та міжнародних поставок для цієї мети.

Напрями діяльності інших міжнародних організацій:

Міжнародна торгова палата, яка проводить значну роботу щодо формування узагальнень міжнародних торговельних відносин і розрахунків. Діяльність даної регулюючої інстанції вносить важливий внесок у вироблення уніфікованого режиму, необхідного для діяльності економічних агентів у рамках глобального економічного середовища.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) – забезпечує формування механізмів валютного регулювання, включаючи регулювання валютного курсу та регулювання платіжних балансів.

Група Світового банку має значні повноваження в рамках системи глобального регулювання: серед яких використання процедур фінансування розвитку, використання багатостороннього гарантування для країн, які розвиваються, інвестиційних некомерційних ризиків, поліпшення інвестиційного клімату.

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) відіграє важливу роль у погодженні різних аспектів економічної політики і виробленні узгоджених її параметрів та типових законів, зокрема, стосовно іноземних інвестицій і регулювання діяльності ТНК, оподаткування, експортного кредитування, розрахунків тощо.

Міждержавні інституції створені для координації економічної політики і вироблення пропозицій щодо формування спільних позицій з тих чи інших питань глобального розвитку:

Групу 7 (G7) – сімку найбільш розвинених країн з потужною економікою:

США, Канада, Німеччина, Велика Британія, Франція, Італія, Японія. (Група 7 останніми роками частіше виступала як «вісімка» за рахунок приєднання Росії, проте це приєднання було неповним, оскільки участь Росії в цій групі пов'язана насамперед з політичними, а не економічними аспектами);

Групу 10 (G10) – західні країни з розвиненими ринковими системами.

Групу 22 (G22) – західні країни з розвинутою економікою та окремі країни з так званими новими виникаючими ринками;

Групу 24 (G24) – найбільші з країн, що розвиваються;

Групу 77 (G77) – країни, що розвиваються, та окремі країни з перехідною економікою.

Головні протиріччя і проблеми глобального регулювання економіки:

- тенденції економічної глобалізації не означають, що всі країни мають рівне становище відносно глобальної системи, яка формується, та будуть отримувати однакову вигоду від перебування в її межах;
- спостерігається очевидний дисонанс між різними рівнями глобального регулювання. Регулюючі механізми ТНК є значно розвиненими, ніж механізми, які забезпечують макроекономічне балансування різноманітних потоків у рамках світового господарства;
- суперечність також існує між різними сферами регулювання;
- в нинішній глобальній системі регулювання надто слабкими є ті регулюючі підсистеми, які забезпечують функції контролю. Результатом цієї неадекватності є значне поширення транснаціональної злочинності. Все це створює надзвичайно сприятливе середовище для поширення великих міжнародних спекулятивних операцій;
- слабкою є узгодженість між різними структурами глобального регулювання, що породжує безсистемність, внутрішню конфліктність, а отже, значно знижує соціальну ефективність регулюючих механізмів.

Світова організація торгівлі (СОТ) –

це міжнародна організація, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням. Головними цілями Організації є забезпечення тривалого і стабільного функціонування системи міжнародних торговельних зв'язків, лібералізація міжнародної торгівлі, поступове скасування митних і торговельних обмежень, забезпечення прозорості торговельних процедур.

СОТ була створена в січні 1995 року після підписання відповідної багатосторонньої угоди у м. Маракеш (Марокко) 15 квітня 1994 року. СОТ стала правонаступницею Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) – організації, яка проіснувала з 1947 по 1994 рік і нараховувала 128 членів. У рамках ГАТТ було проведено вісім раундів багатосторонніх переговорів, спрямованих на лібералізацію торгівлі, скасування тарифних обмежень та зниження митних зборів.

На даний момент **членами СОТ** є 164 члени, у тому числі і Україна. Водночас 25 держав мають статус спостерігача у СОТ. Членство у СОТ передбачає обов'язкову участь у всіх багатосторонніх угодах, крім декількох з обмеженим колом учасників. Країни-члени СОТ сплачують індивідуальні внески, які розраховуються на основі часток цих країн у загальному обсязі світової торгівлі.

Вищим органом СОТ є Міністерська Конференція, яка скликається один раз на два роки і приймає найважливіші рішення у сфері торгівлі. Керівний орган – Генеральна Рада СОТ. Засідання цього органу проводяться кожні два місяці для здійснення нагляду за функціонуванням організації і виконанням відповідних угод. Генеральна Рада також виступає як вищий орган для розв'язання суперечок і проведення моніторингу торговельної політики країн-членів.

Секретаріат СОТ розміщується в Женеві, його очолює *Генеральний директор*, якому допомагають **чотири заступники**. Офіційними мовами СОТ є англійська, французька та іспанська.

Основні функції СОТ:

- забезпечення торговельних переговорів;
- моніторинг виконання угод і домовленостей пакета документів Уругвайського раунду;
- врегулювання торговельних суперечок за допомогою створення спеціального механізму;
- огляд національних торговельних політик країн – членів СОТ;
- співробітництво з іншими міжнародними спеціалізованими організаціями (МВФ, СБ, ЮНКТАД, ОЕСР тощо);
- технічне сприяння державам, що розвиваються, з питань, що стосується компетенції СОТ.

Основоположні принципи СОТ:

- режим найбільшого сприяння;
- національний режим;
- зниження торговельних бар'єрів;
- прозорість та передбачуваність через дотримання зобов'язань за підписаними угодами;
- сприяння чесній конкуренції;
- сприяння розвитку та економічному зростанню.

Загальні переваги від членства у СОТ:

- створення більш сприятливих умов доступу на світові ринки товарів і послуг на основі передбачуваності і стабільності розвитку торговельних відносин між членами СОТ, включаючи транспарентність їхньої зовнішньоекономічної політики
- доступ до механізму вирішення торговельних спорів СОТ, що дозволяє забезпечити захист національних інтересів і позбавитись дискримінації;
- можливість реалізації своїх поточних і стратегічних торговельно-економічних інтересів шляхом ефективної участі у багатосторонніх торговельних переговорах при виробленні нових правил міжнародної торгівлі.

Процес вступу України до СОТ розпочався 30 листопада 1993 року, коли до Секретаріату ГАТТ було подано офіційну заявку Уряду України про намір приєднатися до ГАТТ. 5 лютого 2008 року у Женеві відбулося засідання Генеральної Ради СОТ, на якому було підписано Протокол про вступ України до СОТ.

Переваги:

безпосередня участь у формуванні новітніх правил торгівлі на світовому ринку у рамках поточного раунду багатосторонніх торговельних переговорів з метою максимального врахування національних інтересів нашої держави у торговельно-економічній сфері.

право використовувати механізм врегулювання суперечок в рамках СОТ, що сприяє справедливому вирішенню будь-яких суперечок з приводу дотримання положень угод СОТ, які можуть виникнути у країни з її торговими партнерами.

передумови для підписання у червні 2010 року Угоди про вільну торгівлю з Європейською асоціацією вільної торгівлі (Норвегія, Швейцарія, Ісландія та Ліхтенштейн), яка набрала чинності з 1 червня 2012 року; стало потужним стимулом для започаткування переговорів з Європейським Союзом щодо створення зони вільної торгівлі.